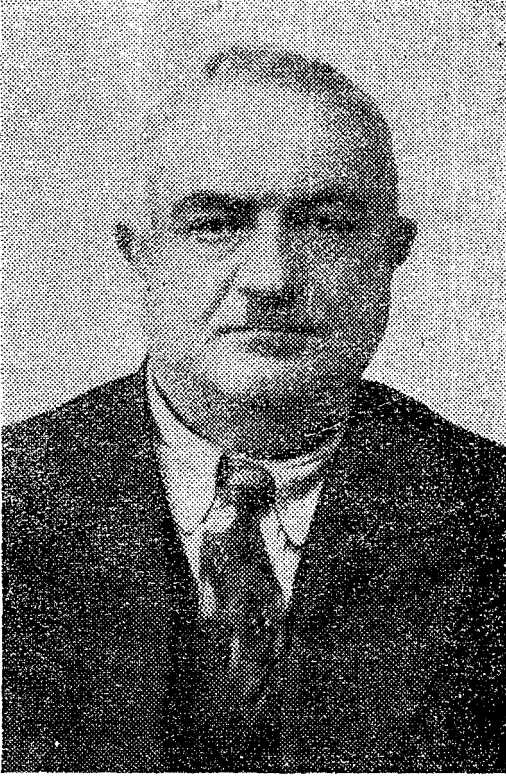

Muhyiddin Raif Yengin

ESKİ RUBÂİLERİM

CUMHURİYET MATBAASI
İSTANBUL — 1946

Bir bahrdeyim tasavvurî müşkildir;
Garkâbeleri ka'ına der sâhildir.
İhyayı maânî ederim ben sessiz;
Muhyi! demim îcâz-i-Mesîh-i-dildir.

BİR İKİ SÖZ

Eskiden söylemiş olduğum bazı rubâîleri-
mi eski dostlarımdan filozof Rıza Tevfik'in
teşvikile cemü telifik ettim, neşrediyorum.

Bunların büyük bir kısmı kendi tab'ımın
mahsulüdür; küçük bir kısmı da şark ve garp
lisanlarından mütercemdir. Bu eser umduğum
rağbete mazhar olursa sonradan söylediğim
diğer rubâîlerimle sâir bazı manzume ve gazel-
lerimi de matbuat sahasına çıkarırım. Eserimin
tab'ına maddî ve mânevî himmet buyuran em-
razı dahiliye ve bilhassa verem hastalıkları mü-
tehassısı pek kıymetli, pek faziletli doktorumuz
İhsan Rifat Sabara pâyansız şükranlarımı şura-
cıkda arz eylemeyi minnetşinâsâne bir vecibe bi-
lirim.

Muhyiddin Râif YENGİN

Üstad Filozof Rıza Tevfik'in umumiyyetle rübâîler hakkındaki mülâhazatını ve hususile terânelerime dair takdiratını mübeyyin yazup gönderdikleri takriz gûne makaledir:

RUBÂİLER VE TARİHÇESİ

Şark şiirinin, gazel, kasîde, kıt'a gibi muhtelif şekilleri arasında (rubâî) benim zevkime göre- pek zarif bir nevi manzûmedir. Eski Yunanilerde (Epigrama) namile mâruf ve pek mûteber olan nazım şeklinin İran edebiyatında muadili (rubâî) dir; deyeblirim. İran edebiyatını bu münasebetle diğerlerine takdim edişim bu günkü şekli ile bildiğimiz (rubâî) nin doğduğu yer İran memleketi olduğundandır. Yalnız Yunan'ın (Epigrama) dediği muhtasar ve câmiülkelim manzûme, bazan bir tek mısradan, bazan bir beyit'ten ibaret olabilir; bazan da dört ilâ on beş beyitlik bir kıt'a kadar olabilir. Halbuki fârisî rubâîler ancak dört mısradan ibaret bir manzûme olabilir ki bir hususî vezin ahengine tevfikan nazmedilmiş olması şarttır.

O, başka şekil üzere yazılan hiç vir manzûmeye tatbik olunamaz. Yunan (Epigrama) ları şeklen bizim (Kıt'a) tesmiye ettiğimiz küçük manzûmelere daha ziyade benzer. Fakat yine aralarında fark vardır. Evvelâ kıt'a dört mısradan az olamaz, on beş beyitten ziyadesi de müteber değildir. Sâniyen bir kıtanın ilk iki mısraı birbirile kafiye tutmaz ve mutlaka mevzun olmalıdır. Ancak dört mısradan ibaret olması lâzımgelen rubâînin ilk iki mısraı tıpkı bir gazelin matlaı gibi (yâni ilk beyti gibi..) iki mısra da aynı kafiye ile mukayyet olmalı; üçüncü mısraı ekseriyâ kafiyesiz, dördüncü mısraı da birinci beytin kâfiyelerine tebaiyet etmeli yani ona uygun düşmelidir. Bazan rubâînin dört mısraı da aynı kâfiye ile mukayyet olur. Bu suret de caiz görülmüştür. Fakat hassâs şairlerden pek çok meşhur adamların iddaasına göre, bir rubâîde ancak üçüncü mısraın kâfiyesiz olması daha iyidir. Çünkü bu takdirde ancak dördüncü mısrala kâfiyenin rücuu, aksi sada gibi sâmiaya bir tesir icra edeceği cihetle insanın hoşuna gideceği muhakkak ve mücerrebdir. Bu sebepten dolayı bilâ fâsıla dört defa tekerrür eden aynı kâfiyenin yeknesak sad-

melerine müraccah tutulmalıdır. Benim zevkime göre de bu tercih, musibidir. Yunan şiirinde yalnız vezin olup kâfiye bulunmadığı için demin rubâîde kâfiye tertibine müteâllik olmak üzere beyan ettiğim şartlar (Epigrama) hakkında kabili tatbik değildir. O halde bizim bildiğimiz rubâî, Yunan kitabelerine ne suretle benzer? Süaline kat'î bir cevap vermek kolay değildir. İran'da doğmuş olduğu hiç şüphe götürmiyen rubâînin, ancak islâmiyetin intişar ve teessüsünden sonra zuhura geldiği de muhakkaktır; çünkü islâmiyetten evvel ve daha çok eski zamanlarda Zerdüştî edebiyatında hiç rubâî şeklinde bir manzûme şekli yoktur ve bir kere bile zikri geçmemiştir. Rubâînin zuhuru hakikaten bir muammadır. Benî senelerce düşünceye salmış olan bu muammanın halline rehber olabilecek bir ip ucu bulamadığımı itiraf etmiye mecburum. Yalnız şunu biliyorum ki Yunan kitabeleri evvelâ mezar taşlarına yazılmıştı, biraz sonraları büyük vakaları kayt ve ahlâfa nakl için yazıldı, daha sonra felsefî bir fikir için, hayat mes'eleleri için, hattâ dua olarak epigramalar yazıldı, nihayet hicviye olarak da yazıldı ve her mevzu ifadesi

için kullanıldı. Rubâî de öyle oldu. Ben böyle münasebetlerden dolayı Yunan kitâbeleri ile şark rubâîleri arasında bir rabita bulunduğuna kuvvetli bir kanaat getirdim, bu mes'elenin hal-line bir çare bulabilmek ümidile bundan takriben otuz sene evvel, birçok İranî dostlarımdan — mektupla bir sûâl sormuş ve bana müsbet olsun menfi olsun bir cevap vermelerini rica etmiştim. O zaman «Debistan -i- İranîyan» ile de biraz münasebetim vardı ve orada tarih dersi veren muallim Pejûhî efendi dostlarımdan idi. Benim sûâlime müsbet bir cevap veren Pejûhî efendi oldu. Kendisi burada doğmuş İranîler-edn idi. İlk defa olarak ecdadının vatanı olan İsfahan'a gittiği zaman günün birinde şehir mezarlığını ziyareti esnâsında mezar taşlarındaki kitâbeleri okurken, bir güzel rubâî suretinde yazılmış bir kitâbe okumuş olduğunu bana bildirmiş ve benim nazarımda bir güzel şehdâne inci kadar kıymetli olan şu rubâîyi göndermiştir:

Efsûs ki rûh der beden nîst merâ,

Cüz pîrehen - i - köhne kefen nîst merâ!

Yarân! azizân! merâ yâd küniyd!...

Kerdem seferî âmedenî nîst merâ!.....

Benim zannımı teyid edebilecek kadar belîğ olan bu güzel rubâîyi bir vesika olarak kullanamadım, çünkü bundan başka rubâî şeklinde bir mezar kitabesi bulunamadı. Bulunsaydı bile bu rubâî şeklinin Yunan Epigrama'sından ne vakit, Nasıl ve hangi şair tarafından alınmış olduğuna dair, kanaat bahsedecek hiç bir mantıkî delil bulamazdım. Onun için bu ukde zihnimde olduğu gibi kaldı. Fakat bu merak hasebile, bir tarafdán eski Yunan Epigrame'lerinin en güzellerini araştırdım ve dikkat ve zevkle okudum; hem de fârisî ve türkçe rubâîleri senelerce tedkik ettim. 13 üncü asrı milâdîde Mevlâna ve anın muasır olup 632 de Kahire'de irtihâl etmiş olan «İbnîfarîd» birçok rubâî yazmıştır.

Keza 15 inci asırda «Nevâî» nin ve -6 inci asırda «Süleyman-ı Kânunî» nin bir hayli rubâîsi vardır. Bilhassa 17 inci asırda «Hâleti» büyük bir divân teşkil edecek kadar rubâî yazmış ve anın muâsır bulunan «Nazîm» de naat güne birçok rubâî söylemiştir. 18 inci asırda ve anı müteakib zamanlarda çok rubâî söliyen olmuştur. Arab edebiyatında hemen hiç malûm değil iken, ancak on dokuzuncu asrın

son senelerinde ve yirminci asır iptidalarında bazı dostlarım ve onlar arasında fazlû irfanı bence müsellemler ve hâtırası pek aziz ve muhterem olan Bağdat'lı Zehavî zade Cemil Sıtkı efendi kendi kıymetli rubâîlerini hâvî bir kitap ile bu sâhada bir yeni çığır açmıştı ve bu yeni eser herkesin nazar-ı tahsinine mazhar olmuşdu. Hemen biraz sonra bu rubâî vadisi Arabistanda da isti'dad erbabına yeni ve engin ufuklar arzetti.

Bizim edebiyatımıza gelince, uyanıklık zamanı olarak tavsif ve temyiz edebileceğimiz tanzimat devrinde şöhret alan şairlerimizden terakkiyat - ı - fikriye târihimizde - Leskofça'lı Galib, Hersek'li Arif Hikmet gibi muhafazakârlar da, Şinasi, Namık Kemal, Ziya paşa gibi teceddüd ve inkılâb taraftarları da rubâîye karşı tamamilen lâkayd kalmışlar, O kadar ki isimlerini zikrettiğim bu meşhur adamlardan hiç biri rubâî yazmamış ve hattâ bu nevi şiir hakkında bir iki söz bile söylememiştir. Yalnız bu sınıfa mensup olan ciddi şairlerden, Yenişehirli Avni bey merhum istisnâ edilmelidir. Pek heyecanlı ve hakikaten mülhem olan bu şair,

on beş kadar güzel rubâî yazmıştır ki emsâlsizdir. Daha sonraları meydana çıkan ve edebiyatımızda bir devr-i mahsus yaşatan «Servet-i Fünun» şairleri de rubâî vâdisine iltifat etmemişlerdi ki şaşılacak bir şeydir. Muallim Naci devrinde, muallim Feyzi efendi Hayyâm'ın rubâîlerini İngilizceye nazmen tercüme etmiş bulunan meşhur «Fitzgerald»'ın (Ömer Hayyam) namına bütün medeni âlemi velveleye vermiş olmasından şevka gelerek ve muallim Naci'den de öğüt alarak o fevkalâde şair-i hakîmin yirmi beş kadar rubâîsini, fârisiden Türkçe'ye tercüme etmiş ve bu gayretile Ömer Hayyam'ı bu memlekette ihyâ etmek için meşkûr bir hişmette bulunmuştu. Abdullah Cevdet, Hayyâm'ın namına Fransızcaya tercüme olunmuş dört yüz kadar rubâîyi Türkçeye tercüme ederek kitap şeklinde tab'etmiş ve kendisi de bir iki Türkçe rubâî yazmıştı; en çok rubâî yazan benim aziz dostum Hoca Hayret efendi merhum idi ki parmak hesabile de aynı derece-i muvaffakiyetle Türkçe halk lisanile nefis mâniler, koşmalar ve destanlar yazmıştı. Bende hiç basılmamış Türkçe bir destanı vardır. İşte

böyle yavaş yavaş memleketimizde uyanan şiir zevki rubâîyi de Türkçemizde ihyâ etti.

Bugün bize şu mecmuasile klâsik Osmanlı lisanında yazılmış rubâîlerin pek güzellerinden bazı kıymetli nümuneler hediye eden muallim Muhiddin Raif bey efendi benim pek eski dostlarımdandır, gençliğimizde (Andelib) merhumun idare etmekte bulunduğu (Hazine-i-Fünun) mecmuasına güzel gazeller yazardı. Ben de ara sıra bazı şeyler yazardım. Sonra da yine benimle beraber, «Peyam-ı Sabah» ın haftada bir intişar eden (Edebî) kısmına nefîs şiirler yazardı. Yâni eski kalem arkadaşlarıyız. Bu şiirleri arasında bazı zarif ve ifade ve şekilce kusursuz rubâîleri — benim gibi rubâî sevenlerin — nazar-ı dikkatini celb ederdi. Nihayet, Harb-i umumî'den bir iki sene evvel, rubâî söylemekte ihtisas etti. Rubâîlerden çok haz ettiğimi iyi bilen bir eski dost olmak haysiyeti ile yazdığı rubâîleri ekseriya bana okur ve bu suretle beni taltif ederdi. Bu son günlerde bütün rubâîlerini dikkatle okumak arzusuna tutuldum ve kendisinden bu arzumu is'af etmesini rica ettim. Tekmil rubâîlerini getirdi, benim masamın başında beraber okuduk ve beraber tedkik ettik.

Bunların içinde feylesofâne, âşıkâne, sofiyâne rubâîler var ve bu mevzular bu duygular, bu akîdeler hakkile ifade edilmiştir. Bunlardan mâada otuz kırk kadar daha rubâî var ki Hazreti Mevlâna'dan, Hayyam'dan, Shakespeare'den, Schiller'den, Mrs. Hemans'den, Longfellow ve Edward Young gibi pek büyük şairlerden, kermal-i-muvaffakiyetle - âdetâ - harfiyen tercüme olunmuştur. Bu pek kıymetli rubâîlerden herkesin benim kadar zevk almasını temenni ederim ve herkesden evvel beni bu yüksek zevkten hissedar eden eski dostum Muhiddin beye burada samimî teşekkürlerimi takdim ile beraber bu muvaffakiyetinden dolayı da büyük bir heyecanla kendisini tebrik ederim.

Kadiköy: 2 Ağustos 1945

Rıza Tevfik

— 1 —

Terk eyleyerek sen seni varmı mânâ?
Mecnun gibi seyretmede kûh-ü-sahrâ
Ey dil niçin afâkda Leylâ cûsun?
Yol bul sana, sen, sende nihandır leylâ.

— 2 —

Leylâda edip kendini Mecnûn ifnâ,
Leylâ kesilüp kalmış evet! sertâpâ;
Sorsan ana kimsin diye der «Leylâyîm»
Gerçekden o Leylâ ise kimdir Leylâ?

— 3 —

Mecnun idi hep secde güzâr-ı-Leylâ,
Leylâya tapılmaz deseler der idi «lâ!»
Mutlakdı Mukayyetden anâ cilve eden;
Leylâ idi, Mecnun nazarında mevlâ.

— 4 —

Cânân ile bir yerde buluşduk tenhâ,
Süzdüm anı ben dikkat ile sertâpâ;
Ruhsaresine ârız olup reng-i-hicâb,
Gül sûretine girdi mahabbet güyâ.

— 5 —

Bir neşve banâ vermedi mûş-i-sahbâ
 Gönlüm dileyor şimdi şarâb-ı mâ'riâ
 Sâkî kerem eî, aşkına ruhullahın
 Sun gizlice mey, sâgar-ı-çeşminle banâ.

— 6 —

Vaktinde görür her işi Muhyî ukalâ
 Te'hîr-i-umur etmede yoktur mâ'nâ
 Bir bârki ferdâya değildir âid,
 Tahmil anı ferdâya olur aynı hatâ.

— 7 —

Zan etme olur ârif olan mest-i-harâb,
 Hüsyârlığı artar eger içse şarâb,
 Rûşendil olandan alamaz gaflet kâm,
 Rehyâb olamaz dîde-i-âyîneye hâb.

— 8 —

Ruhsârı olur gâh araknâk-i-hicâb;
 Bâzen anı hoykerde eder tâb'-ı şarâb;
 Muhyî! bulunur hasılı herdem tâze
 Gülzar-ı cemâlinde anın şebnem-i nâb.

— 9 —

Herşey bu nemâgehde olur mahv-ü harâb
 Ebhâr bile bir gün olur ayn-ı-serâb
 Başlangıca aldanmayız âhırbiniz
 Biz hande-i-gülde görürüz eşki gülâb.

— 10 —

Feryâd-ü figâne hiç yokdur hâcet
 Hâl-i dili arz eder lisân-ı hâlet
 Madâmki tercemân-ı aşkım Muhyi;
 Lâl olmadır en belîg ifâdem elbet.

— 11 —

Bir an ne olur sevgilim agyârı unut;
 Mâtemde olan gönlümü vaslınla avut;
 Didârını bir lâhzacık olsun göster;
 Gel son nefesimdir bana âyîneni tut!

— 12 —

Öpsem leb-i-gülfâmını ey hûr sıfât;
 Tatmam ebediyen der idim zer-i memât;
 Şevk-i lebin öldürdü nihâyet beni âh!
 Damlatsa becâ tig-ı ecel âb-ı-hayât.

— 13 —

Biz ölmege başlarız doğunca heyhât!
 Mevtin uzayup gitmesidir tûl-i-hayât;
 Biz lâhzede ölmeyiz, ölümle yaşarız;
 Varlık ne hazin cism-i mürekkeb bizzât!

— 14 —

Sen tatmamak istersen eger zehr-i memât
 Sevmekde o mihr-i emeli eyle sebât.
 Öp lâlini ol zinde-i câvîd. A Gönül!
 İç âteş-i-seyyâleden iç âb-ı-hayât.

— 15 —

Gamzen beni cân evimden etdi mecrûh;
 Bir can çekişen kuş gibi çırpınmada rûh.
 Aç şişeyi Allâhı seversen Sâkî!
 Muhtâc-ı fütûhum, yine muhtâc-ı fütûh!

— 16 —

Gel etme kaviyyim diye meyli bîdâd
 Acz ehlini mümkünse çalış et is'ad
 Gösterse eger kuvvetini bir gün acz,
 Bir mürçeden umar Süleyman imlâd.

— 17 —

Birbahrdeyim tasavvurı müşkildir
 Garkâbeleri ka'ına der sâhildir.
 İhyay-i maânî iderim ben sessiz;
 Muhyî! demim i'câzı mesîh-i dildir.

— 18 —

Yoktur bu nemâgâhda bir şeyde karar,
 Fermanber-i-istihâledir her ne ki var,
 Bir yârelinin belki kanı reng-i-şafak,
 Bir göz yaşıdır belki de barân-ı bahar.

— 19 —

Hemtâsız olan hüsnünü ey şems-i-münir,
 Âyîne hep suretin eyler tanzir.
 Tavrın bile nâkâbil-i-ta'rif ancak
 Eyler ani da peyinde sâyen tasvir.

— 20 —

Ender bulunur cihanda elhak ender,
 Hakkı görecek diydever-i-nîk ahter,
 Âlemde nice şahs-ı-galat bin Muhyî,
 Hak zan ederek bâtilı takdîs eyler.

— 21 —

Yok nâlemizin farkı eyâ murg-i-seher
 Çoktanberi hemhâl imişiz âh meğer,
 Ruhsâre-i-güliden sen edersin nâle
 Gönlüm gül-i-ruhsâre için âh eyler.

— 22 —

Yıkma nekadar sehl ise ey nûr-i- nazar,
 Yapmak okadar saa'bu meşakkat âver,
 Bir devleti yıllar getirir meydâne,
 Bir sâat anı hâk ile yeksân eyler.

— 23 —

Her katra benim çeşmime umman görünür,
 Zerrat-ı- cihan mihr-i- dirahşan görünür
 Muhyi! bulamam kendimi bir yerde bugün,
 Âyîneye baksam bâna cânan görünür.

— 24 —

Eflâk nedem sâha-i- cevânım olur
 Seyyâreler üstünde de seyrânım olur,
 Etsem ne zaman seyr-i-fezây-ı-melekût.
 Ervah-ı-ezel dest bedâmânım olur.

— 25 —

Âfâka nihân bir nice âfâkım var.
 Deryâ gibi cûş eyleyen eşvâkım var.
 Bir âlemi zevkim yaratır bin âlem,
 Eflâke benim sığmayan ezvâkım var.

— 26 —

Zan etme o büt hep bizi velhân eyler,
 İsâyi da icâzına hayrân eyler,
 Çeşmânı nigâh eylese kûristâne
 Bin mürde-i-sad sâleyi raksân eyler.

— 27 —

Aşk-ı-nigehî alevli bir tâcımdır
 Sahrây-ı-cunun neş'eli minhâcımdır.
 Çiğner beni i'lâ için evc-i-şâne,
 Düşmek o bütün pâyine mî'râcımdır.

— 28 —

Bireng-i- taallûk gönül elhak yokdur
 Azadegi-i-tâm muhakkak yokdur
 Sarmış o kadar kevni ki zencir-i-kuyûd
 Mecnunda da bikaydi-i-mutlak yokdur.

— 29 —

Hüsn olmasa aşk olmaz idi şu'le nisâr,
 Aşk olmasa hüsn olmaz idi şa'saabâr,
 Yekreng hakikatde evet hüsn ile aşk,
 Gülden tutuşan neş'edir efgân-ı-hezâr.

— 30 —

Mevt âdem için yakîn degildirde nedir?
 Ukba bize pek yakın degildirde nedir?
 Meçhül iken ân-ı-hatm-i-enfas-i-hayat
 Herdem dem-i-vâpesin degildir de nedir?

— 31 —

Fıtrat bezeyüp vermiş ezelde, pürfer;
 Şahenşeh-i-dehre iki fîrûz efser,
 Mehdîr birisi, diğëridir şems, giyer,
 Akşam birini, diğërini vak-ı seher.

— 32 —

Âşıktâ füyûz-ı-lâmekânî vardır;
 Sermâyei ömr-i-cavidânî vardır;
 Aşk öyle bir âteş-i-füsundur anda,
 Hâsiyyet-i-âbı zindegânî vardır.

— 33 —

Alemki şüunâtıma destânımdır;
 Tefsîl-i-kitâbülhikem-i-cânımdır.
 Hep kevnde gördüğüm alâim Muhyi,
 Âfaka benim mün'atîf elvânımdır.

— 34 —

Ey gerdeni dildâr gönül râmındır
 Bir kuş gibi raksanı seri dâmındır.
 Gelmez ebeden merdümü didem sahve
 Mesti arakı nuri semen fâmındır.

— 35 —

Muhyi ki bugün pâzede-i-hicrandır;
 Aşkın sademâtîle bütün vîrandır;
 Yarın dokunur gayretine çığnemeyin
 Hâk olsa da Hâk-i-kadem-i-cânandır.

— 36 —

Masnûa bakan sâni-i-yektâyî görür;
 Her zerrede mihr-i-felek arâyı görür;
 Mutlakdır eden cilve mukayyetde bütün.
 Dikkatle bakan katrada deryâyî görür.

— 37 —

Afâk bütün bahr-i-gama dalmışdır;
 Zan etme ki bir yerde safâ kalmışdır
 Mağmûm giden şen döner ancak Muhyi;
 Hâk-i-der-i-meyhâne duâ almışdır.

— 38 —

Acz evce suud etmeğe râh olmuşdur;
 Acz ehline hak 'cây-ı-penâh olmuşdur;
 Yükselmek için hazîz-i-mihnetdir esâs;
 Mi'râc yolu Yûsüfe çâh olmuşdur.

— 39 —

Evvelce edüp râhıma güller iysâr;
 Göstermiş idin kevni bana bir gülzâr.
 Ey dest-i-mahabbet neden ammâ sonra,
 Güller kurudu oldu yolum menbit-i-hâr?

— 40 —

Âşık ki gam-ı-firkat ile haste olur;
 Zan etme ki âhı göge peyveste olur;
 Dil nâle ile derdini ifşa etmez;
 Esrar-ı-ezel bülbülü dembeste olur.

— 41 —

X
 Mey dâfi-i-hüzni dili gamperverdir.
 Mihnet zede-i-aşka safâ âverdir,
 Meyhaneyi gel etme sakın istihkar,
 Hâkinde mahabbet bulunur bir yerdir.

— 42 —

Ben görmedim öyle meh-i-canperver-i-nâz;
 Çeşmîle sunar gamzesine sâgar-i-nâz
 Seyret araki-âriz-i-şerminini de,
 Gör bahri melâhatde nedir gevher-i-nâz.

— 43 —

Bilmezdi gönül felâh koynunda imiş;
 Sermâye-i-inşirâh koynunda imiş;
 Sen sîne küşa olunca doğdu hurşîd;
 Ey mâh ! senin sabâh koynunda imiş.

— 44 —

Hal-i-dîl-i-zârdan haberdâr olmuş;
 Bir şeb beni taltîfe heveskâr olmuş
 Gelmiş evime varınca ben hâba o mâh;
 Bahtım gözümü yumunca bîdar olmuş.

— 45 —

X

Bilmez idim evvelce bu âlem ne imiş
 Âfak bütün zâtime âyîne imiş;
 Hep duyduğum ekvanda benim kendi sesim,
 Muhyi ! bana her zerre meğer sîne imiş.

— 46 —

X

Âlem bu tecelligedede bir dem imiş
 Âvârelerin hâsılı hep mâtem imiş
 Bir ehl-i-dilin harîmi--kudsünde geçen,
 Bir hoşça demin kıymeti bir âlem imiş!

— 47 —

Ben gâh bahâr ü geh hazânım ey aşk!
 Yekrenk değil benim zamânım ey aşk!
 Birdenbire ağlarım olurken handan
 Bir ânıma benzemez bir ânım ey aşk!

— 48 —

Bir âlemi ezdâd bakın âlem-i-fark ;
 Etmekte tezâd âdemi hayretlere gark ;
 Sûru birinin dîğetine mâtem olur ;
 Giryân eder ebrin gözünü hande-i-berk.

— 49 —

Akmakta gözümden bu gice seyl-i-firak;
 Yükselmede tâ göklere vâveyl-i-firak;
 Ettin ölü ekdârımı gönlümde diri;
 Sen ruz-i-kıyâmetmisin ey leyl-i-firak?

— 50 —

Dünyay-i-denîde biz ne demler gördük;
 Cemler ne dilîr Küstehemler gördük;
 Bir sadme-i-rüzgâr nigünsâr etdi
 Mevvac-ı'havâ öyle âlemler gördük.

— 51 —

Bir göz kesilüb dembedem ey reşk-i-melek!
 Dîdârına bakmak isede bence dilek;
 Ba'zan bakamam rûyuna ben belki seni
 Rencîde eder hâr-ı-nigâhim diyerek.

— 52 —

Bağlantısı çokdur bu cihânın ey dil,
 Bıkayd-i-alâyık ola bilmek müşkil;
 Zünnâr kuşanmaksâ mukayyed olmak,
 «Cibrîl» de zünnârdan âzâde değil.

— 53 —

Meftûn olalı o çeşm-i-şehlâya gönül,
 Sıgmam dem olur bu köhne dünyâya gönül,
 Gelsem de hurûşa fürce bulsam gökden,
 Etsem feveran cihân-ı-bâlâya gönül.

— 54 —

Bir âh tebâh eder hayâtî ey dil!
 Bir âhdadır celâli zâtî ey dil!
 Bir âh zemin-ü-arşı sarsar elbet,
 Bir âh yıkar bu kâinâtî ey dil.

— 55 —

Âfâka ziya feşân imişsin ey dil!
 Her yerde meğer iyan imişsim ey dil
 Gerçek ne tülû' ne gurûbun vardır;
 Sen neyyir-i-lâmekân imişsin ey dil!

— 56 —

Ferdayı teemmül ile her dem a gönül!
 Bihude çekersin elem-ü-gam a gönül!
 Endîşe-i-ferdâ bugünün dûzahıdır.
 Artık arama başka cehennem a gönül!

— 57 —

Efsûn-ı-firakın ile ey verd-i-terim
 Mahsud-ı-bahar oldu dil-i-nâlegerim,
 Gülgonce açar her gice zahmı kalbim;
 Bûlbûl yaratır her seher âh-ı-seherim,

— 58 —

Zâlim demesin: «dâim olur ikbâlim;
 Âzâdei mihnetim ferîh-ül-bâlim.»
 Mazlûmun eder âhı ani püfkerde
 Âfâk fûrûz olsa da şem-i-zâlim.

— 59 —

Hem gülde gülen şu'lei şevk efzâyım;
 Hem mülde nihan âteş-i-hâletzâyım?
 Hem dide-i-Leylâda neşât-ı-işve;
 Hem sîne-i-Mecnunda gam-ı-Leylâyım.

— 60 —

Baksam yüzüne hicâb-ı-hayret duyarım;
 Bakmazsam eğer azâb-ı-hasret duyarım;
 Hem görmemek isterim seni, hem görmek,
 Aşkından vakt olur nedâmet duyarım.

— 61 —

X

Benden acaba ne hizmet ister âlem?
 Tâkey kala hikmet-i-vücûdum mübhem..
 Dünyânın işi benimle, bensiz yeksan;
 Muhyi! ne için cihâna geldim bilmem!?

— 62 —

Bir anda olur zıl gibi zâil âlem;
 Gel fırsatı fevt etme, çalış, ol âdem;
 Tekrârıdır emr-i-itibârî ancak;
 Bir demdir efendi! Zindegânî bir dem.

— 63 —

Yezdânımı her vech ile tahmid ederim;
 İrfânımı ef'âl ile te'yid ederim,
 Ben kâ'bede zünnâri idüb bend-i-miyan
 Dârü-ssaneme girince tevhid ederim.

— 64 —

Aşkın ile bir makâma erdim ki bu dem;
 Bir âlem-i-nûr oldu gözümde âlem.
 Ruh olmadadır her neye baksamı şimdi
 İksir-i-mahabbetmi kesildim? bilmem.

— 65 —

Sakî! ben esirin olalı âzâdım,
 Sekr-i-kadeh-i-çeşmin ile dilşâdım
 Serhoşluğuma ayıklık eyler gıpta
 Humhâney-i-aşka mest-i-mâder zâdım.

— 66 —

Âgûşum ile mâhıma ben hâle idim?
 Bigâne leb-i zemzeme vü nâle idim;
 Deryâ gibi cuş eyliyorum şimdi, demin
 Gülzârı visâlında anın jâle idim.

— 67 —

Âteşler içindedir diyâr-ı âhım
 Âfâk fûrûz olmada nâr-ı âhım.
 Bir goncasın ey humret-i-rûy-i-cânân;
 Etmiş seni ibda' bahâr-ı-âhım.

— 68 —

Her katrami bir koskoca umman etsem.
 Her zerremi bir mihr-i dırahşân etsem.
 Akl olmadadır safâyı aşka mâni,
 Sen zülfünü ben aklı perişan etsem.

— 69 —

Nakş-ı kadem-i gayretimiz olsa iyan;
 Esrârımız olmazdı bizim halka nihan;
 Samt-ı-ebedîdir bize feryâd-ı-ceres;
 Biz bâdiye-i râzdayız kâ'be revan.

— 70 —

Cibrilim olup aşk ile zerrât-ı cihan,
 İnsân ile ekvânı banâ etdi beyan,
 Ekvân imiş elfâzı taayün Muhyi!
 Mânây-ı müşahhası bülendi insan.

— 71 —

Çeşmânı siyâhında gülen nûr-ı mübin
 Mehtâb açıyor safhay-ı rûhumda berin,
 Meh gözlerine matmah-i enzâr olsa,
 Pertev alarak gökte eder şehr âyin.

— 72 —

İç bâde tehâlûkle yed-i cânandan.
 Kâm almak ise kasdın eğer devrandan.
 Bir el ki anın elinden almışdır câm;
 Hâk olsa biter piyâle mutlak andan.

— 73 —

Der zâhirime bâtınım ithâm künan;
 «Sensin bu emelzârda herşeyi-yapan.,
 Der bâtınıma zâhirim, «İnsâf eyle,
 İş yapmaga bende ne gezer tab-ü tüvan.

— 74 —

Derd-i dilini eylemeyen yâre beyân,
 Hiç eylemesün bence ümîd-i derman,
 Nâleyle eder feth-i gülistan bülbül;
 Miftâh olur elbet der-i maksûda figan.

— 75 —

Sizler ile birlikte bugün raks künan;
 Âlâmımı ihfâya çalışdım her an.
 Her raksı neden raks-ı tarab sanmalıdır,
 Mezbûh kuş olmazmı elemnden raksan?

— 76 —

Agyârdır uşşâkı eden bî temkin;
 Mânend-i-hezâr âh keş-ü-zâr-ü-hazin;
 Gülgonca sıfat hâri olaydı şem'in?
 Pervâne de bülbül gibi eylerdi enin.

— 77 —

Her yerde senin şemîmin ey verd-i-berin,
 Kanmaz o şemîme rûh-ı-müştâk-ü-hazin;
 Mest eylemiş afâkı senin zülfünden;
 Dâmân-ı nesîme düşen ıtr-ı-nûşın.

— 78 —

Aşk olmuş iken esâs-ı-mülk-i-ınnkân;
 İmkân-ı-fenâsı hiç olurmu ey cân?
 Baksan yine câmı aşk lebrîz; anı
 Kerrât ile gerçi nûş kılmış rindan.

— 79 —

Sen mazhar-ı-neşvesin, mahabbetsin,
 Bir mûcize-i-huceste-i fitratsın.
 Senden titrer cahiyim, âteşgedesin;
 Âşık sana firdevs, melek sûretsın.

— 80 —

İlhâm alarak çeşm-i-sühangûsundan,
 Öptüm kadem-i-nazik-ü dîlcûşündan.
 Tebhâle değildir dudağımda görünen;
 Çâk oldu lehim lezzet-i-pabûsundan.

— 81 —

Itrınla dile şegaf resân olsaydın;
 Sermâye-i-sekr-i-câvidân olsaydın;
 Ancak bukadar latîf olurdun ey zülf!
 Kalbimdeki nâra bir duhân olsaydın.

— 82 —

Ey nûr! senin arşa güler tab-ü-ferin;
 Cennet yaratır feyz-i safây-i-seherin.
 Mest etmede ervâhı şemimîle bütün;
 Gülzâr-ı-cemâlindeki ezhâr-ı-terin.

— 83 —

Pervânesi şems, ferrü tâbı aşkın:
 Gönlümde doğan bir âfitâbı aşkın
 Cem, neşve gedây-ı-sâgarımdır. Muhyi !
 Humhânesiyim şarâb-ı-nâb-ı-aşkın.

— 84 —

Bülbül edeli nâlemi gülgonca femin:
 Bitmez bana karşı niçün ey gül! sitemin?
 Tenk eyleme hecrinle dil-i-zârımı gel,
 Tâ olmaya dilgîr gönülden elemin.

— 85 —

Seyrangeh-i-ervâh-ı ezel piş-ü pesin:
 Kudsîlere meşk olmada göklerde sesin;
 Hâk-i-rehin oldum, bana sen etme hitâb:
 Düşmek ne revâ hâke semâvî nefesin.

— 86 —

Görsün de senin sûretini mâhveşan:
 Olsun ana hayretle demâdem nigerân.
 Ayîneye aks ettirerek vechini, et
 Ey âyinerû! âyineyi âyinedân.

— 87 —

Sen matla'-ı-her neşve-i-rinadânemisin?
 Bir tesliye sâz-i-dil-i-divânemisin?
 Fikrim seni eyler dem-i-ye'simde penâh,
 Ey sîne-i-cânân ana sen lânemisin?

— 88 —

Şahsiyetim âtîde olur halka iyân:
 Kadrim bilinir cihanda geçdikçe zaman:
 Sarrâf-ı-zemâne ne bilir kıymetimi?
 Ben dürrî yetimim; bûn-i-deryâda nihan.

— 89 —

Mevcûd değilmisin yegâne söyle?
 Lâzımmı sanâ tesettür etmek böyle?
 Nazîr sana sen iken nedir bu nikâb?
 Kimden kimi gizleyüb durursun öyle?

— 90 —

Hâk üzre güneş dökmekde gülgün bâde?
 Yâr uykuda mahmûr, hilâf-ı âde.
 Bilmem ne için kanmadı gitti hâba?
 Dîdârını mı seyrediyor rü'yâde?

— 91 —

Ayrıldı açup da yâre yârim dilde
 Dönmezmi hazâne nevbahârım dilde?
 Âlemde yegâne gamküsârımdı, bu gün
 Ancak gamı kaldı gamküsârım dilde.

— 92 —

Mecliste çeküb yâr dolu peymâne:
 Çâk etdi bu şeb sînesini mestâne:
 Tâ subha kalan şem' gibi hep soldu:
 Bakdım da yanında zümre-i-hubâne.

— 93 —

Kuvvet dedigin hakkı eder 'cây-ı-penâh:
 Bâtıl olamaz kuvvete bir debdebegâh:
 Halkın çoğu Muhyi! sanıyor aksini hak
 «Lâhavle velâkuvvete illâbillâh»

— 94 —

Ben bister-i-nâzında edüb yâre nigâh:
 Öpmek diledim lâlîni bir şeb nâgâh.
 Muhyi! düşerek sâye-i-bûsem lebine,
 Bidâr oluverdi o peri uykudan Âh!

— 95 —

Vâkıfını olur sûziş-i-ehl-i-hâle?
 Her kim ki tefütâb ile dönmez nâle:
 Esrârını inlerin bütün aşkın ben,,
 Yandım da temâmîle kesildim nâle.

— 96 —

Derd-ü-elem-i- hecr beni etti tebâh:
 Yok tâkatım Allâh bilir etmeğe âh:
 Öldür beni cangâhıma saplan'da heman:
 Zahmet sana kaldı yetiş ey tîr-i nigâh.

— 97 —

Her turra imiş cevher-i-zünnar örene
 Her zerre bir âfitâb-ı-hikmet görene
 Haktan göreceğ göz iste aklın varsa
 Her şey görene, a nûr-ı-didem! köre ne?

— 98 —

Seyrâne çıkubda ben tehdestâne.
 Devşirdim ezel sabâhı serbestâne.
 Bâzâr-ı-ezel bîsât-ı aşkından hep.
 Kâlây-ı-kederle giryeye-i-mestâne.

— 99 —

Beytülharem-i-aşka giden yolda o mâh,
 Âgeh bulunub eylesün etrâfa nigâh.
 Yüz menzili varmış o yolun tehlikeli:
 İlk menzil-i-pür şûri, kıyâmet imiş Âh.

— 100 —

Mestân-ı-meânîdeki mey âlemine,
 Gir bak ne kadar neşve verir mähremine.
 İçse o meyi and içer eshâb-ı-Mesih,
 Rûh işte budur der de Mesihâ demine.

— 101 —

Şehrâhı mahabbetde gezip âvâre,
 Verdim dilimi bir nigh-i-hunhâre.
 Tıbhâne-i-hestide nihayet buldum,
 Ben derdime dârûy-i- ecelden çâre.

— 102 —

Çakdıkça sen üfkumda demâdem öyle,
 Gönlümdeki yangın tutuşur hep böyle.
 Sen âhımısın bu âşık-ı-mazlumun?
 Ey berk-i-sema fûrûz lûtf et söyle!

— 103 —

Der doğru olun yekdigere her yerde,
 Bir gün geleceksiniz banâ bîperde.
 Her dilde hamûşâne tekellüm eyler,
 Toprak gibi bir belîğ vâiz nerde?

— 104 —

Âlemde zuhûra her butun dildâde,
 Her lâhze butûna her zuhûr âmâde.
 Zâhirle müdâm bâtın ancak vardır,
 Anlar da değildir ayrı şey dünyâde.

— 105 —

Ben vermedeyim neşve bütün rindâne;
 Ervâha safâ-y-ı-aşk-ı-câvîdâne.
 Değmez bana el çünkü benim subh-u-mesâ,
 Dil meygedesinde devr eder peymâne.

— 106 —

Dil subh-i-ezelde aşka dûcâr oldu.
 Baştan başa kâinât gülzâr oldu.
 Bir kerre ben inlemiş bulundum Muhyi!
 Bülbül anı meşk edüb nagamkâr oldu.

— 107 —

Mey âlemine bir yüce âlem demeli,
 Hep anda geçen demlere hurrem demeli,
 Hasiyyeti ihyâda mesîhâ gibidir,
 Bint-ül-inebe duhter-i-Meryem demeli.

— 108 —

Ben derdime hiç çare kılmam sâkî,
 Aşkın beni öldürse de yılmam sâkî.
 Mest-i-kadeh-i-çeşmi siyâhın oldum,
 Dolsa kadeh-i-ömrüm ayılmam sâkî.

— 109 —

Çıktım dışarı şehri-fünundan şimdi,
 Âzâde dilim reybi-i-menundan şimdi,
 Ey murg-i-seher! sus seni ben dinleyemem,
 Gül toplayorum bağ-ı-cünundan şimdi:

— 110 —

Gül mevsimi uğradı zevâle geçti,
 Bülbul susuverdi, devr'-i-lâle geçti.
 Bir câm içeyim dedim şitâbende bahâr,
 Destimde boşalmadan piyâle geçti.

— 111 —

Cânan ne kadar şûh ne canperverdi,
 Meclis sadef olmuşdu, o bir gevherdi.
 Ben hangi şeb açmak dilesem sînesini,
 «Olmaz.... gice mir'âta bakılmaz» derdi.

— 112 —

Oldum ezeli mest-i-cemâlin sâkî,
 Hayrân-ı-maâli-i-meâlin sâkî.
 İtсен de beni gark-ı-zülâl-i-vuslat,
 Olmam yine sirâb-ı-visâlin sâkî.

— 113 —

X

Cânânıma bir gün dedim «Ey reşki perî,
«Şakkûlkamer»in varmıdır enfüsde yeri?
Cânân iki pistânını gösterdi banâ:
İsbât için enfüsde de «şakkûlkamer» i.

— 114 —

Sâkide iyan pertevi vechi bâkî
Sakî ile rûşen görürüm âkafı
Âyînei hüsni sermedidir, çokmu
Bâki diyecek yerde desem ben sâkî?

— 115 —

İNGİLİZCEDEN MÜTERCEM VEYA MUKTEBES RUBAİLER

«shakespeare» den

Gönlümde bir iklîlî berin cilve nümâ,
Dâreyn olamaz bence o iklîle beha
İklîl-i-kanâattır anın nâmı; mülûk
Güç mâlik olur âlem-i-fânîde ana.

— 116 —

«Longfellow» dan

Pür malezime her yanımız ser tâpâ;
 Lâzım bize bu nar-ı-semâvî ammâ
 Döndürmek için bir taşı billûr cama
 Biz işte deriz o nâr-ı-kudsiye dehâ.

— 117 —

«Edward Young» dan;

Bir yerde fazilet ki eder meyli zevâl,
 Zer şa'saası âlemi eyler iş'âl,
 Encüm gibi ki Şümûs-ı-nâmer'id en
 Ruhsat alır etmek için iysâr-ı nevâl

— 118 —

«Mrs Hemans» den

Düşmek için evrâk zamânın bekler,
 Ezhâr solar, bâd-ı-hazânla ekser.
 Yıldızlar olur vakti gelince âfil
 Ey mevt! fakat senin bütün mevsimler

— 119 —

«Schiller» den

Hemserdir evet deha, tabiat hemser,
 Birlikte durur vakûr-ü-ciddî yekser.
 Evvelce neyi eylese ihbâr biri,
 Mutlak öteki hep anı icrâ eyler.

— 120 —

Shakespeare» den

Rahşan olalı felekde hurşîd-ü-kamer
 Bulmuşsa nasıl gün şebi tâkibe zafer
 Evvelce senin kedine sâdık olman
 Her ferde dürüst olmanı îcâb eyler.

— 121 —

[*] bir (maxim) den:

Bir mülkte kim dânişe ragbet yokdur;
 Dânişver olan için maişet yokdur;
 Te'min-i-refâh ettiği yerde cehlin;
 Âkil yaşamak kadar hamakat yokdur.

— 122 —

«Mrs Barbauld» dan

Her necmde bir lisan var eyler ihtâr
 Vâizcasinâ, olmağı halka hüşyâr,
 Fikrin dil-işeb zuhri imiş akl o zaman
 Semtüşşerefi re'sine encümle çıkar.

(*) «Where ignorance is bliss, it is folly to be wise».

— 123 —

«Byron» dan:

Ufkun yarısı bulutlu, nısfı rûşen,
 Esmer deniz üstünde beyaz bir yelken;
 Çırpınmada bir mevc ile gök beyninde,
 Son lem asıdır işte ümîdin bu dessin.

— 124 —

«Francis Quarles» dan

×
 Dünyâ seni aldatan heyûlâ, bir hiç,
 Ezvâkı, sabah dumânı güyâ, bir hiç,
 Bir anda olur duman, heyûlâ zâil;
 Dünyadır hiç, hem de mâfiha bir hiç.

— 125 —

×
«Edward Young» dan

Cehlin kuduran bugz-ı-hired sûzu ile
 Fazl ehli biraz çeksede âlemde çile,
 Mâbed gibi elbette fazilet her an,
 Takdis olunur harâbe hâlinde bile.

— 126 —

«Burns» dan

Dil bağlayarak ömrünü sen etme heder
 Âlemdedir ezvâk-ı-cihan tîz güzer
 Enhâre düşen kar gibi dîr bir lâhza
 Hıfz etse dahi şeklini bir ande biter

— 127 —

«Rogers» den

Bir kanundur hep yürüten bahr-ü-beri,
 Bir şekle koyup da akıtan eşk-i-teri,
 Hıfz eyleyen arzı küre şeklinde müdâm
 Devr ettiren eflâkte seyyareleri.

— 128 —

«Thomas Carlyle» dan

Söz eyleyemez maksadı kâhî ifhâm,
 Bâzan edilir samt ile teblîğ-i-merâm,
 Deryâ gibi engindir evet âh sükût,
 Sâhil gibi sığdır nekadar olsa kelâm.

FÂRİSİDEN MÜTERCEM VEYA MUKTEBES RÛBAİLER

— 129 —

«Mevlânâ» dan

X
Gülşende idim vardı yanımda cânan,
Ben gaflet edüp bir güle oldum nigeran,
Cânan dedi: ruhsârıma bakmak var iken
Tutdun güle bakdın, utan ey gâfil utan!

— 130 —

Keza

X
Ey rûh! avâlim bütün âvâren imiş,
Hurşîd ezelden beri seyyâren imiş,
Her zerrede mihrin oluyor şu'le feşan,
Mecmu-ı-cihân âşık-ı-yekpâren imiş.

— 131 —

«Magribî» den

Yârın yüzüne sanki nikâb oldu cihan;
Deryây-ı vücûdunda habâb oldu cihan;
Varlık suyu teşnegânının aynında,
Deşt-i-taleb üstünde serâb oldu cihan.

— 132 —

«Mevlânâ» dan

X

Dâd etse gerek tevbe benim destimden;
 Geh akd ederim geh bozarım tevbeyi ben;
 Dün tevbe edüp sâgarı kırdım şimdi,
 Aldım ele câm; olmadayım tevbeşiken.

— 133 —

«Hayyam» dan

X

Bîbâde sakın kalma cihanda bir dem
 Sahbâdan olur akl-ü-dil-ü-din muhkem
 İblis eğer bâde içeydi bir dem,
 Bin kerre olurdu secde sâz-ı-âdem.

— 134 —

Keza

Sahbâdan olur gurûr başlardan kem
 Sahbâdan olur küşâde bend-i-muhkem
 İblis eğer içeydi sahbâ bir dem
 Bin kerre olurdu secdesâz-ı-Âdem.

— 135 —

Keza

✕

Dünyayı denide olma vakf-ı-mihnet,
 Neş'eyle et imrârı hayâta gayret,
 Olsaydı vefâ tab'-ı-cihanda gâfil.
 Gelmezdi sanâ başkalarından nevbet.

— 136 —

«Mevlânâ» dan

✕

Ey lâle bakup peykerime renk öğren;
 Ey zühre girüp gönlüme var çenk öğren;
 Ol dem ki nevâyı-vasl âhenk eyler
 Ey baht-ı-ebed gel de sen âhenk öğren.

— 137 —

Keza

✕

Göster bana dîdârını ey şem'i tırâz;
 Tâ nâz edeyim kılmayayım gayrı nemâz,
 Vaslında mecâzım olur anyîle nemâz;
 Hecrinde nemâzım olur aynile mecâz.

— 138 —

Keza

X

Âteş akıdır yaş yerine dîdelerim;
 Sâkî mey-i-aşkınla ne hoşdur içirim,
 Ben and içeyim sözlerime kanmazsan
 Yok and içemem.. mey içirim.. mey içirim

— 139 —

Keza

X

Sâkî kerem et, bahr gibi cuş edeyim;
 Bir lâhza seni şöyle ferâmuş edeyim,
 Dersin bana bîhûş edecek bâde seni
 Peymâneme sen gir de seni nûş edeyim.

— 140 —

X

Keza

Pâkize ise jeng-i-sivâdan sînen;
 Elbet görünür Mâh-ruh-ı-diyârînen;
 Âyînesiz insan göremez peykerini,
 Sen yâre nigâh et ki odur âyînen.

— 141 —

Keza

X

Bak sende neler gizli temâşâ eyle;
 Feyz al da yürü kendini ihyâ eyle;
 Kân-ı-güher olmaksâ merâmın mîrîm,
 Aç gönlünü de çeşmini deryâ eyle.

— 142 —

«Magribî» den

X

Hestî vü adem harâb-ı meyhânendir
 İmkân-ü-vücûb mesti peymânendir.
 Çeşm-i-dil eger pâk-ü hakikat binse
 Her zerre-i-halk revzen-i-hânendir.

— 143 —

«Urfî» den

X

Vuslat gecesi ne leyl-i-rindâne idi;
 Meclis bana bir âlemi meyhâne idi;
 Oldu o kadar dirâz şeb, dâmen-i-subh
 Zer pençe-i-âfitâbe bigâne idi.

— 144 —

Keza

X

Bir deyre gidüp söylece bîhavf-ü-hiras;
 Ettim orada papasla ben istiynas;
 Tesbîhimi bir bü'ün takup gerdenine
 İslâmımı tâ kâbeye gönderdi papas.

— 145 —

«Hafız» dan

X

Ol ehl i-tavâzü, var ise aklın sen,
 İnsâna tekebbür gibi olmaz düşmen
 Her ferdi görüp kendini hiç görmemeği
 Öğrenmelisin merdümeki didenden

— 146 —

«Kelimi Hemedâni» den

Fırsat vermez cihanda iş görmek için
 Olsam şu dürûze ömre çokmu küskün;
 Bir gün geçer in-ü-âne bağlanmakla
 Sökmekle geçer alâiki diğer gün

— 147 —

«Urfî» den

X

Sundukça banâ la'l-i-leb-i-câm-ı sabûh
 Deryâ gibi çuş etse ne var şevk ile rûh,
 Bir yerdeki tufan koparır bahr-ı-garâm.
 Kehvâre-i-etfâle döner keşti-i-nûh.

— 148 —

«Biydîl» den

X

Zevk almak ise sence emel vahdetden
 Biydîl! guzerân olmalısın kesretten,
 Geçmek içün istemez bu deryâdan per
 Bir köprü binâ etmeli mahviyyetden.

— 149 —

Keza

Bir hüsne nazardan ne çıkar şöyle heman,
 Maksad görerek tapınmadır bakınakdan;
 Nazzâre-i-gülse emelin gülşende,
 Ey dil! tuta gör dide-i-bülbülde vatan.

— 150 —

«Hafız» dan

Sordum güle: «cürmün nedir ey gül söyle.

Niçün seni suzân ediyorlar böyle?»

Gül gülşen-i-hestîde dedi «cürmüm bu:

Bir gün yanııp gülmüş idim bir söyle!»

— 151 —

«Müştâkı İsfahânî» den

Evvelce nasılsa katre-i-âb olduk;

Bir gevher olupda sonra nâyâb olduk;

Yıllarca şebistân-i-ademde uyuduk

Ahır uyanub biz yine derhâb olduk.

— 152 —

«Attâr-ı-Nişâbûrî» den

Bir cevher-i-ferd olmak ise kasdin eger

Tenden geçerek cân iline eyle sefer;

Dünya denilen bu münkalebde attâr

Bir katra sefer etmese olmaz gevher.

— 153 —

«Biydil» den

Tâ şîyftei muhit-i ferdü zevciz;
 Geh dağ-ı-hazîz, gâh mahv-ı-evciz;
 Bî vasl-ı. fenâ zevrakımız tûfandır
 Gark olmaz isek eğer esîr-i-mevciz.

— 154 —

«Sa'di» den

Ma'sum güzel bulup da meyl et oyalan;
 Ma'sum güzellerde olur şule-i-ân;
 Zâtinde habâset olanın didârı,
 Benzer şam'a kabır-i-mecûside yanan

— 155 —

«Hayyam» dan

Mey iç olasın killet-ü-kesretten emin
 Endişe-i-keftâd-ü-dü milletden emin;
 Perhiz etme o kîmyâdan ki eder
 Bir cur'ası insânı bin illetden emin;

— 156 —

«Hayyam» dan

X

Bu çarh-ı-felek ki anda pür devrânız
 Fânûs-ı-hayâldir ki ser gerdânız;
 Hurşîd anın şam'ası, âlem fânûs,
 Manendi suver içinde biz hayrânız.

— 157 —

X

«Biydî» den

İrkilmese erbab-ı-edebden haslet;
 Serkeşlik olurdu kem cihanda elbet
 Etmezdi ibâ secdeden asla kimse
 İblis eger Ademle edeydi sohbet.

— 158 —

X

Fıtrat sana bahş eylememişmi idrâk?
 Tenbellik edüb kendini etme ihlâk
 Kirpikte duran yaş gibisin; hüşyâr ol!
 Senden bir adım uzaktadır dâmen-i-hâk

— A —

Âb: Su. Abı hayat : İçenleriebedî hayata nâil eden su.

Abı zindegâni: Abı hayat.

Acz: Acizlik. İktidarsızlık.

Adem : Yokluk.

Âfâk: Ufuklar, nefsi natıkanın gayrı mevcudat,
Afakfürûz: Afâkı yakan bu mânâda zıddı
(enfüs) dir.

Afil : Gaib olan. Ekseriya yıldızlar hakkında kullanılır.

Ağyar : Yabancılar. Rakibler.

Âmâl : Emeller.

Ağuş : Kucak.

Âgeh : «Agâh» ın muhaffefi. Vâkıf. Haberdar.

Âhir : Son.

Âhırbin : Bir işin sonunu gören.

Âhkeş : Ah çeken. Ah eden.

Ahter : Yıldız. Nik ahter: Yıldızı iyi, bahtı güzel.

Akd : Bağlamak, kurmak.

Alâik: «Alâka»ın cem'i. Alâkalar.

Alâim : «Alâmet» in cem'i. Alâmetler.

Alem : Bayrak, sancak.

Âlâm : Elemler, kederler.

Âti : Gelici, gelen, gelecek zaman.

Aks : Ters, hilâf, zıd.

Âkıl : Akıllı.

An : Lâhza. Dem. Kabili inkısam olmıyan zaman.

Âmâde : Hazır.

Âftab : Güneş.

An : Cazibe. Güzellik câzibesi, melâhat.

Arâ : Tezyin edici, süsleyici; Felek arâ: Gök-yüzünü süsliyen.

Ârîf : İrfan sahibi.

Arak : (1), Ter (2), rakı.

Âteşgede : Ateşe tapanların ibadethanesi. Ateş-hâne.

Avâlim : «Âlem» in cem'i. Âlemler.

Âver : Getirici, getiren. Meşakkat âver: Meşakkat getiren, meşakkatli.

Âvâre : Serseri, boş gezen, mekânsız, işsiz, muattal.

Ayîne : Ayna.

Âyinedân : Ayna mahfazası.

Âyînerû : Ayna yüzlü, yüzü beyaz güzel olan.

Âyîn : Resm. Adet. Tarz. Şehrâyîn : Donanma, şenlik.

Âzâdeği : Azâdelik. Kayıtsızlık.

Âzâde : Serbest. Müberra. Ârî.

Azamet : Büyüklük. Kibir.

Azm : Niyyet, gitmek.

Arş : Tavan. âlemlerin fevkinde bir âlem.

Aşk : İfratı mahabbet, gönül verme. Aslı (ışk) dır.

Aşik : Aşk ile muttasıf olan.

Bendi miyan : Bel kuşağı, bele bağlanan kuşak.

Bâd : Rüzgâr.

Bâdı hazan : Yaprak dökümü mevsiminin rüzgârı.

Bikaydî : Kayıdsızlık.

Beşte : Bağlanmış. Bağlı.

Beste dil : Gönül bağlamış.

— C —

Cahîm : Cehennem.

Geda : Dilenci.

Cilve : Sureti lâtifede görünme.

Cilve nüma : Görünen.

Cânân : Maşûka. Cânâne de bu mânâya gelir.

Cangâh : Can yeri, can evi.

Câvid : Ebedî.

Canperver : Canı besliyen.

Cürm : Suç, günah.

Cihan : Dünya.

Cevlân : Dolaşmak, dönüp dolaşmak. Sâhai cev-
lân : Cevlân edecek yer, cevlân sâhası.

Cem : Büyük padişah. Pişdâdyan sülâlesinin
dördüncü hükümdarı olan Cemşid ki bâde-
nin mucidi addolunur.

Ceres : Çan. Çingirak.

Câm : Kadeh.

Cûş : Kaynama. Coşma.

Celhl : Bilmezlik, cahillik.

Câvidan, Cavîdâne : Daimî, bâkî, ebedî.

Cû : Arayıcı. Leylacû: Leylâ'yı arayan.

Cây : Yer.

Câyı penah : Sığınacak yer.

Celâl : Ululuk, Pek ziyade azamet. Kahr. Bu mânâda (lutf) un zıddıdır.

Celâli zâti : Kahrı ilâhi.

— Ç —

Çâk : Yarık. Yırtık. Çâk etmek: Yırtmak.

Çah : Kuyu.

Çeşm : Göz.

Çenk : Bir nevi saz. Bu kelime pençe mânâsına da gelir.

Çehre : Yüz. İnsan yüzü.

Çile : Belâ. meşakkat.

— E —

Eşk : Göz yaşı.

Eflâk : Felekler, gökler.

Ekdâr : Kederler.

Ervah : Ruhlar.

Eya : (ey) mânâsını müfid nida edâtıdır.

Efsun : Büyü, sihir.

Ezel : İptidası olmıyan geçmiş zaman.

Endişe : Düünce, gam, keder, şüphe, vesvese.

Ezhâr : Çiçekler.

Enin : İnlemek.

Esrar : Sırlar.

Ebedî : Sonsuz, zevâlsiz.

Etfâl : Çocuklar.

Ekvan : «Kevn»in cem'i. Kâinat.

Ehl : Sahip, malik.

Ehli hal : Vecdü hal sahibi.

Ehli dil : Arîf, irfan sahibi.

Eshab : «Sahib» in cem'i, malik mutasarrıf olanlar.

Esbabı mesih : Havariyun.

Emelzâr : Emel yeri, dünya.

- Eyyam** : «Yevm» in cem'i, günler.
Enfâs : «Nefes in cem'i. Nefesler.
Evc : En yüksek nokta, en yüksek yer.
Elfâz : «Lâfz» ın cem'i, lafızlar.
Ender : Pek, en nâdir.
Elvan : Renkler.
Esas : Temel.
Enzar : Nazarlar, gözler, bakışlar.
Efgan : İnleme, nâle, feryad.
Emr : İş, keyfiyet, husus.
Ebhâr : Denizler. (bahr) in cem'i.
Efser : Taç.
Ebediyyen : Ebedî olarak.
Evrâk : Yapraklar.
Encüm : Yıldızlar.
Ebr : Bulut.
Ezdâd : Zıdlar.
Elem : Ağrı, keder.
Elhak : Doğrusu.
Eflâk : Felekler, asmanlar, gökler.
Eşvak : Arzular. Kalbî meyiller.
Ezvak : Zevkler.
Ebeden : Hiç bir vakit. Asla.

— F —

Fer : Parlaklık, ziya, nur, süs, revnak, debdebe, tantana, şan.

Firak : Ayrılık.

Feryad : figan, vaveylâ.

Ferdâ : Yarın. Mecazen kıyamet manâsında kullanılır.

Fîruz : Mes'ud. Mübârek.

Fazilet : Değer meziyet, hüner, mârifet, ilim, hüsnî ahlâk, iffet.

Feveran : Kaynayıp fışkırmak.

Fazl : Değer, zatî meziyet, ilim, mârifet.

Fıtrat : Yaradılış, kuvvei fâtıra.

Fevt : Bir şeyin elden çıkıp gitmesi.

Fâni : Bekası olmıyan. Zevâl bulan. Âlemi Fâni: Dünya.

Fânûs : Fânuz.

Ferâmûş : Unutma, nisyan.

Fenâ : Yok olma, zevâl, bekasızlık, devamsızlık.

Felâh : Fevz, zafer, kurtuluş, necat, selâmet, sadet, bahtiyarlık.

Fem : Ağız.

Feşan : (eşan) in muhaffefi saçıcı, saçan.

Feth : açmak.

Firdevs : Cennet.

Figân : İnleme, nâle, feryâd.

Felek : Gök.

Felek arâ : Semayı süsleyen.

Feyz : Bolluk, nimet, ilerleme, te'sir.

Fark : Ayırma. Aleml fark : İyinin kötünden ayrıldığı bu âlem, dünya.

Fırsat : Ele geçen kolaylık.

Ferd : Tek. Benîâdemden her biri.

Fezâ : Bu'du mücerred, nihayetsiz boşluk.

Fusun : «Efsun» un muhaffefi. Sihir.

Füyuz : Feyizler.

Fütuh : Açılmak, küşayişi hâtır.

— G —

Garâm : Şiddetli mahabbet.

Gamze : Güzel gözde hususile ucunda görülen hareketler.

Gurûb : Batmak.

Galatbin : Yanlış gören.

Gayret : Kıskançlık.

Gark : Suyu batmak, batırmak, boğmak, boğulmak.

Gâfil : Bihaber, gaflet eden.

Gaflet : Bihaberlik, dalgınlık.

Gül : Mâruf çiçek.

Gülgonca : Gül koncası.

Gülgonca sıfat : Gülgonca sıfatlı, yâni gülgoncası gibi.

Gülfam : Gül renkli.

Giryân : Ağlayıcı, ağlıyan.

Ger : Failiyet edâtı olarak isme dahil olur. Nâle-ger : Nâle eden, inliyen.

Gerden : Gerdan.

Gâh : Zaman veya mekân edâtı olur. Sehergâh : Seher vakti, Secdegâh : Secde mahalli, Taht-

gâh: Taht yeri. Gâh bazan, manâsında gelir. Bu manâda Gâhî Gâbîce kelimeleri kullanılabilir. Bazan da Geh diye tahfif olunur.

Gülşen : Gül bağçesi.

Gülzâr : Gül bağçesi.

Gülistan : Gül bağçesi.

Gehvâre : Beşik.

Gevher : Cevher. İnci.

Gûh : Dağ.

Güstehem : İran'lı meşhur mübariz.

— D —

Dâmen : «Damân» ın muhaffefi. Etek.

Dâru : İlâç.

Dilşâd : Gönlü meserretli.

Dehr : Zaman. Uzun zaman. Âlem.

Dürüst : Doğru. Sağ. Sâlim.

Dehâ : Harikulâde zekâ. Çok büyük zekâ.

Destan : Hikâye. Sergüzeşt. (dâstân) ın muhaffefidir.

Dü : İki.

Dü rûze : İki günlük.

Dağ : Kızgın demir ve saire ile peyda edilen nişan.

Dîde : Göz .

Dîdever : Basîret sahibi.

Dâd : Tazallüm yolunda, feryat ve figan.

Dildâde : Cönül vermiş, müptelâ, âşık.

Derman : «Derd» ın zıddı.

Devran : Zaman. Devr.

Dili şeb : Gece yarısı.

Dilgîr : Hatırı kalmış. Gücenmiş.

Dilîr : Cesur, seçî.

Dîrîn, dîrîne : Eski.

Devr : Dönmek.

Dareyn : İki âlem. Dünya ve ahiret.

Dîl : Gönül. **Dîlârâm** : Kalbe ârâm ve safa veren

Dilcû : Gönül arayan, gönül cezbeden. Güzel.

Câzib.

Dem : An. Zaman.

Duhter : Kız.

Debdebe : Haşmet. Azamet.

Debdebegâh : Haşmet yeri.

Dür : İnci.

Dürri yetim : Bir sedefte tek bulunan gayet büyük ve makbûl inci.

Dîrîne : Eski.

Didâr : Yüz, çehre. Bilhassa güzel yüz.

Dest : El. **Dest bedâmân** : Eli birinin eteğinde olan.

Dühan : Duman .

Düşmen : Düşman. Hasım.

Dâniş : İlim, bilgi.

Dânişver : Âlim, bilgi sahibi.

Diraz : Uzun.

Dâman : Etek.

Demâdem : Sık sık, daimâ.

Daîm : Devam edici, devam eden.

Der : Kapı.

Dâm : Tuzak.

Derd : Ağrı, sızı, maddî manevî nâhoşluk. insanı
sıkan her türlü hal.

Derya : Deniz.

Deryâkeş : Çok içen.

Düçar : Çatmış, müptelâ, giriftar.

Dûzah : Cehennem.

Dâm : Tuzak.

— H —

Hıfz : Saklamak.

Hazîz : En aşağı mevki. En aşağı nokta. «Evc»
in mukabili.

Hazin : Hüzünlü.

Hatm : Bitirmek.

Hired : Akıl, hiredsuz; Akıl yakan.

Hamâkat : Ahmaklık.

Hâcet : İnsanın muhtaç olduğu şey. İhtiyaç lü-
zum.

Hâlet : Hal.

Handân : Gülücü, Gülen.

Hazân : Güz mevsimi, son bahar.

Hande : Gülme, gülüş.

Hurşid : Güneş.

Hâletza : İnsanda bir hâlet doğuran, icad eden.

Hicâb : Utanma.

Hiras : Korku.

Hecr : Ayrılık.

Hazin : Mahzun.

Harâbe : Virane.

Harab : Viran. Geçkin serhoşa mesti harab itlâk
olunur.

Hüceste : Mübarek, uğurlu.

Haste : Asıl yaralı demektir. Hasten masdarın-
dan. müştâktır: Dilhaste: kalbi yaralı gibi.

Hestî : Varlık.

Hamuŝâne : Sessiz olarak. Ses çıkarmıyarak.

Hâk : Toprak.

Hasiyyet : Te'sir, te'siri mahsus.

Hak : Allah, doğru. Bâtıl değil.

Hayret : Şaşıрма, şaşma.

Hûban : Güzeller.

Hâr : Diken.

Havf : Korku.

Humhâne : Meyhâne.

Huy : İnsan tabiati.

Hâb : Uyku.

Hürrem : Sevinçli, mesrur, sevinç verici, meserret veren.

Heyhât : Ne kadar uzak.

Hezar : Bülbül.

Hemhâl : Bir halli.

Heftâd : Yetmiş.

Heftadüdü : Yetmiş iki.

Hemser : Arkadaş.

Hüşyâr : Akıllı. Ayık.

Hoy : Ter.

Hoykerde : Terlemiş.

Hemtâ : Eş, nazîr.

Hikmet : Sebep.

Hikmeti vücud : Varlığın sebebi.

— K —

Kanaat : Kısmete razı olmak. Rıza.

Kadem : Ayak.

Kuds : Pâklık, temizlik.

Kuyud : Kayıdlar.

Katre : Damla.

Karar : Dip, derinlik.

Künân : Ederek. Raks künân: Raks ederek.

Keder : Asıl bulanıklık demektir. Bu münasebetle gam, mânâsında kullanılmıştır.

Kasd : Maksad, meram.

Kat' : Kesmek.

Kâbe : Müslümanların kiblesi olan Beytülharem.

Kerrât : Kerreler, def'alar. Kerrat ile: Bir çok kere, pek çok kere.

Köristân : Mezaristan

Kem : Eksik.

Keşti : Gemi.

İklil : Taç.

İhya : Diriltmek.

İkbâl : Bahtlılık.

İfnâ : Yok etmek.

İnşirah : Açılma, ferahlık.

İtham : Töhmetsinat etmek, kabahatsinat etmek.

İyan : Aşikâr.

İstinâs : Alışmak. ülfet etmek.

İsâr : Saçmak.

İşve : Cilve.

İfham : Anlatmak.

İtir : Güzel kokulu yağ, veya terkip, güzel koku.

İfşa : Fâş etmek, meydana çıkarmak.

İhbar : Haber vermek.

İcra : Yapmak.

İbâ : Çekinmek.

İdrâk : Fehm, anlayış.

İhlâk : Helâk etmek.

İtibârî : Hakikî olmıyan, Farziyât kabilinden olan: Emri itibârî.

İbdâ : Nümunesiz bir şey icad etmek.

İstihkar : Hakir görmek.

İksîr : Eski kimya ile uğraşanların hârikulâde bir kuvvet ve tesiri haiz zan ettikleri bir madde, cisim. Fevkalâde te'siri haiz olan şeyler. Buna teşbih edilir.

İlhâm : Kalbe feyz tarikile olan ilka, ilkayı ilâhi.

İfade : Beyan, Takrir.

İş'al : Şu'lelendirmek,

İhtar : Hatırlatmak.

İs'ad : Mes'ut etmek.

İmdad : Yardım etmek, yardım.

— L —

Lâ : Hayır.

Leyl : Gece. **Leyli firak** : Ayrılık gecesi

Lâne : Yuva.

Lâmekân : Yersiz, Mekândan münezzeh.

Lâle : Mâruf çiçek.

Leylâ : Mecnunun mâşukası.

Lebriz : Dolu.

Lisan : Dil.

Leb : Dudak.

Lâl : Dilsiz, ebkem. Susmuş.

— M —

Mutlak : Bir kayıd ile mukayyed olmıyan. Allah.

Mevlâ : Allah.

Mukayyed : Kayıtlı, masnu', mahlûk.

Mest : Sarhoş.

Mesti Harab : Geçkin sarhoş.

Mürekkeb : Basit olmıyan.

Mevc : Dalga.

Mevvac : Ziyade dalgalanan. Mevvacı hava: Havada çok dalgalanan.

Masnû : Yaradılmış, yapılmış.

Mealî : Yükseklikler, büyüklükler.

Mür : Karınca.

Mürçe : Ufacık karınca.

Minhac : Yol.

Mi'rac : Uruç aleti, merdiven. Peygamberimizin leylei mahutta yüksek âlemlere çıkması.

Maişet : Dirlik.

Mesâ : Akşam.

Mânend : Gibi mânâsınadır. Mânendi hezar: Bülbül gibi.

- Münir** : Parlak. Tenvir eden
Meleküt : Alemler gayb, âlemler ervah.
Manzur : Nazar olunmuş, Bakılmış, görölmüş.
Meygede : Meyhane.
Mezbuh : Boğazlanmış.
Mürg : Kuş. Mürgi seher : Seher kuşu. Bülbül.
Mah : Ay.
Mâhveş : Ay gibi. Güzel.
Mâhveşan : Güzeller.
Mahsud : Hased olunmuş, imrenilmiş.
Mahrem : Vâkıfı esrar. Aşınâ.
Meanî : Manâlar.
Mestan : Mestler.
Mesiha : Hazreti İsa.
Merdümeke dîde : Göz bebeği.
Menbit : Bitecek yer. Menbîti hâr : Diken biten yer, dikenlik.
Mahviyet : Son derece tevazu, yokluk.
Mecnun : Leylâ'nın âşıkı olan meşhur Kaysi Amirî.
Münkaleb : İnkılâb yeri. Dünya.
Mihr : Güneş.
Mâtem : «Sûr» un zıddı.
Müşahhas : Tecessüm ettirilmiş.
Mecâz : «Hakikat» ın zıddı.

Mevt : Ölüm.

Mey : İçki.

Meh : «Mah» ın muhaffefi. Ay.

Mübhem : Belirsiz. Şüpheli. Mechul.

Matmah : Bakılan şey, bakılacak şey, göz diki-
len şey.

Mün'atıf : İn'itaf eden, meyillenen, teveccüh e-
den.

Mağmum : Gamlı.

Mâbed : İbadethane.

Mübin : Âşkâr edici, Vazır, âşikâr.

Mahv : Yok etmek.

Miyan : Bel.

Maksud : Meram. deri maksud : Meramın kapısı.

Miftah : Anahtar.

Mâh : Ay mâhruh : Ay yüzlü. Güzel.

— N —

Nâr : Ateş.

Nevâl : Behre, nasîb, nimet.

Nâl : Kamış kalemin içindeki tüy.

Nuh : Mâruf peygamber.

Nihân : Gizli.

Nâle : İnleme. İnilti.

Nigerân : Bakan, bakıcı.

Neyyir : Güneş.

Nigâh : Bakış.

Nigeh : «Nigâh'» ın muhaffefi. Bakış.

Neşat : Şenlik, sürur.

Neşve : Keyif, neş'e.

Nûr : Parlaklık, ışıık.

Naz : «Niyaz» ın zıddı.

Nesim : Hoş, mülâyim rüzğâr.

Nûş : İçmek.

Nûşîn : Lâtif, leziz.

Namer'î : Görünmiyen, gizli.

Nagâh : Birdenbire.

Nügûn : Ters. Tersine dönmüş.

Nügûnsar : Baş aşağı.

Nakş : Bazı renklerle bir şeyi tezyîn etmek. 2
suret, iz: nakşi kadem: ayak izi.

— P —

Pervâne : Gece kelebeği ki ışığın etrafında döner.

Peymâne : Kadeh.

Püfkerde : Söndürülmüş, sönmüş.

Peyveste : Muttasıl, bitişmiş.

Piyâle : Kadeh.

Pâkîze : Pâk, temiz.

Pür : Dolu.

Penah : Hıfz, bimaye.

Pür mâlezime : Mâlezime ile dolmuş, dolu.

Peyker : Yüz, çehre.

Pâbûs : Ayak öpme.

Pâ; Pây : Ayak.

Pâzede : Ayak altında kalmış, ayak altında ezilmiş.

Pervâ : Korku.

Pey : Ard, iz, arka.

Pertev : Ziya, aksi yıza, revnak.

Pâk : Temiz.

Pâye : Mertebe, rütbe.

Pîş : Ön.

Pes : Arka.

— R —

Rah : Yol.

Rûz : Gün.

Rûzi kıyâmet : Kıyâmet günü.

Rûhsar, Rûhsare : Yanak.

Rûşen : Aydın, açık.

Rûzgâr : Zaman.

Re's : Baş.

Raks : Sıçrayıp oynamak.

Raksan : Raksedici, eden.

Refah : Geniş dirlik, rahat geçinme.

Rahşan : Dıraşan ile müteradiftir. Parlayıcı, parlak.

Rağbet : Kuvvetli meyl.

Reşk : Hased, gıpta.

Reşk âver : Hasedi, gıpteyi mûcib.

Resân : Erişdirici.

Ruhullah : Hazreti İsâ.

Revzen : Pencere.

Ruşendil : Gönlü uyanık, ârif.

Rind : Lâübâli meşreb adam, zahiren lâübalî ve muhteriz görünen ârif adam.

Rindân : Rindler.

Rencide : İncinmiş.

Reh : (rah) ın muhaffefi.

Rehyab : Yol bulan.

Râz : Sır.

Revan : Gidici, giden.

Râm : mutî' münkad. itaat eden. teslim olan.

— S —

Şûr : Dügün.

Sâye : Gölge.

Sekr : Mestlik, serhoşluk.

Serâb : Çölde su gibi görünen güneş şuaları.

Sivâ, Masivâ : Gayri olan şey, Hakdan gayri dünyevî alâkalar.

Semâ : Gök.

Semâvî : Semaya mensup, ulvî, yüksek.

Sehl : Kolay.

Secde güzâr : Secde eden.

Saab : Güç.

Sûzân : Yanıcı, yanan.

Sademât : Sadmeler, çarpmalar.

Samt : Sükût.

Sîne : Göğüs, kalb, derûn manâsında kullanılır.

Semt : Cihet, taraf.

Semtürre's : Arzın sathında ayakta dik duran râsıd'ın boyu istikametinde semâyâ çıkarıldığı tasavvur olunan hattın semâda başı cihetinde değdiği noktadır. «zenit.»

Safa : Safîlik. Kedersizlik

Sahv : Ayılma, ayıklık.

Sahve gelmek : Ayılmak.

Sâger : Kadeh.

Suver : Suretler.

Seyrân : Temaşa etmek.

Seyrângeh : Temaşa yeri.

Sîne küşâ : Göğsünü açan.

Sermâye : Asıl mal ki anınla kazanılır.

Sûz : Yakıcı, yakan.

Sûziş : Yakış, yanış.

Setr : Örtmek.

Serâpâ : Baştan ayağa kadar, tamamen, kâmilten.

Sühan : Söz.

Sühânver : Söz ehli, edîb, şâir.

Sühangû : Söz söyleyen

Seyyâre : Yürüyen kevkeb, yıldız.

Sanî : Yapıcı, yapan, Mevlâ.

Sabuh : Sabah şarabı.

Sadme : Çarpma.

Subh : Sabah.

Suud : Çıkmak, yukarı çıkmak, yükseğe çıkmak.

Sadef : İnci kabuğu.

Seyl : Sel, yağmurdan birikip şiddetle akan su.

Semen : Yasemin.

Semenfâm : Yasemin rengine. Nuri semenfâm:
Yasemin rengine nur.

Şem' : Yakacak mum, چراغ.

Şebstân : Yatak odası.

Şeb : Gece.

Şuh : Harekâtında serbest, nazlı, şîveli oynak güzel.

Şebnem : Gece yağın rutubet.

Şürb : İçmek.

Şa'saa : Parlaklık.

Şarab : İçilecek şey, serhoşluk veren mayı.

Şemim : Güzel koku.

Şevk : Gönül meyli, şiddetli arzu, neş'e, keyif.

Şevk efzâ : Şevki arttıran.

Şüun : Hâdisat, vukuat.

Şu'le : Alev.

Şumus : «Şems» in cem'i. Güneşler.

Şitâbende : Acele eden, telâşlı.

Şâhenşeh : «Şahenşah» in muhaffefi, en büyük padişah.

Şermin : Mahcub.

Şifte : Aşk veya başka bir sebeble dimağı muhtel olan, çılgın.

— T —

Tâb : Hararet, ziya. Takat, mecâl.

Tâkey : Ne zamana kadar, ne vakte kadar.

Ter : Yaş, yaşlı, rutubetli, tâze, taravetli, Çeşmi-ter, Ruhsariter, güli ter.

Tîr : Ok.

Tecelli gede : Tecelli yeri, mazhariyet yeri, âlem.

Tecelli : Iyan olma, görünmek, Hakkın muhtelif kabiliyetlere göre eşya ve eşhasda asarı kudretinin zuhuru.

Tâbü tüvan : Kuvvet, iktidar.

Tûfan : Ortılığı kaplıyan pek şiddetli yağmur.

Tenk : Dar.

Tehî : Boş, Tehî dest: Eli boş.

Tevbe şiken : Tövbe bozan.

Taallûk : İlişik, irtibat.

Tesliye sâz : Teselli verici.

Tezad : Birbirine zıd olma, ihtilâf.

Tef : Hararet.. Tefütâb: Hararet, ziyade sıcaklık.

Tulû : Doğmak, zuhur etmek.

Tûl : Uzunluk.

Tırâz : Donatan, süsliyen.

Şem'itraz : Şem'aya süs veren.

Teemmül : Dikkatle tefekkür.

Taayyün : İyan olmak, âşikâr olmak, zuhura gelmek.

Tebhâle : Hararetten dudaklarda, ağzın etrafında peyda olan kabarcık, uçuk.

Ta'kib : Ardı sıra gitmek, ardına düşmek.

Tanzîr : Nazirini yapmak, eşini vücade getirmek.

Tasvir : Suret vermek.

Tesettür : Gizlenmek, örtünmek.

Temkin : Ademi hiffet, ağır başlılık, vekar.

Tahmid : Hamdetmek.

Tevhid : Birlemek.

Tâb : Hararet, Tâbı şerâb. : Şerabın verdiîğ hareket.

Te'min : Emin etmek.

Tekebbür : Büyüklenmek, Nefs'ini büyük görmek.

Tabiat : Kâinat.

Tarab : Şenlik, sevinçlilik.

Tebah : Harab.

Te'hîr : Sonraya bırakmak, geciktirmek.

Tahmil : Yükleme, yükletmek.

— U —

Uşşak : Âşıklar.

Umman : Büyük deniz.

Ukalâ : Âkiller, Akıllı adamlar.

Umûr : (Emr) in cem'i, İşler.

Ukba : Ahiret.

— V —

Vech : Yüz.

Velhân : Mütehayyiz, sersem, hayran.

Vâveyl : Vaveylâ.

— J —

Jenk : Kir, pas.

Jale : Şebnem, çiy.

— Y —

Yezdân : Tanrı, mevlâ.

Yekser : Baştan başa.

Yegâne : Eşsiz, tek.

Yâr : Dost, sevgili.

Yeksan : Bir gibi. Müsâvi.

— Z —

Zıl : Gölge.

Zahm : Yara.

Zerrât : «Zerre» nin cem'i. Zerreler.

Zühre : Mâruf yıldız.

Zâlim : Zulmeden.

Zülâl : Güzel, tatlı su.

Zülf : Yüzün iki cihetinden sarkan saç.

Zer : Altın.

Zevrak : Kayık, ufak gemi.

Zâil : Zevâl bulan, geçip giden.

Zinde : Diri.

Zâr : İnliyen.

Zünnar : Papas kuşağı.

Zat : Kendi, Nefs.

Ziya : Işık, nur.

Ziyafesân : Ziya saçan.

Zevc : «Ferd» in zıddı. Çift, tek değil.

Zemin : Yer, arz.

**Üstâd Tahir Olgun tarafından ihdâ olunan
takrızdır:**

**Dinle ey sözden anlayan kaari'
Hâtifi pür terânedir muhyi
Bî tereddüd derim ki ey tâhir!
Hâleti'i zemânedir muhyi.**

KULAK

Mathaa deęiřtirmek mecburiyetinden nâsi bâ-
zı evrak zâyî olarak lûgatçeye girmek icap eden
on onbeř kelimenin dercedilmemiř olduğu sonra-
dan görölmekle itizâr olunur. Bazı rübâîlerde gö-
rülen aksan eksiklikleri vehleten anlařılarak dü-
zeltilebilir. Ancak onbeřinci sahifede (5) num-
ralı rübâînin ilk mısırâı:

Zevk âveri dil olmadı nûřî sahbâ
olacaktır. 12 numaralı rübâînin ikinci mısırânda-
ki (zer) (zehr) otuz üç numaralı rübâînin ikinci
mısırândaki (tefsîl) (tafsîl) 31 numaralı rübâî-
de (vak-i) da (vakti) suretinde tashih edilmeli-
dir. Bir de lûgatçede (dem) kelimesinin soluk;
nefes mânasına da geldiği yazılmamıştır; bu zühul
eseridir.

M. R. YENGİN